

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

sfinpost@statsforvalteren.no

Arkivsak 2020/12316.

Elgevasslien oktober 2026

Uttale til Forvaltningsplan for dei store verneområda i Rondane.

Rondane-Dovre Nasjonalparkstyre har 15.05.2026 gjort vedtak om at forvaltningsplan for Rondane og Dovre nasjonalparker samt 12 andre tilgrensende verneområder legges ut på høring. Høringsfrist er 15. oktober 2026.

Planforslaget er ikkje lagt ut som eit samla dokument, men som ei lang rekkje lenker som er vanskeleg tilgjengeleg. Dette er svært uheldig.

Vi har sett handsaming av saka i Folldal kommune og støttar denne fullt ut.

Vi vil peike på trongen for heilskapleg forvaltning av naturen i Rondane. Herunder naturvernområda. Det er svært uheldig at det er ulike organ som forvaltar dei litt ulike verneområda. Det er uheldig at planverk ligg i fleire lag utanpå kvarandre med ulike ansvarlege organ.

Før Nasjonalparkstyret skal handsame administrasjonen sitt utkast til forvaltningsplan må Rådgivende utvalg få gi sine råd i møte med nasjonalparkstyret!

Grunneigarane i Elgevasslien er ramma av Rondane nasjonalpark og Dørålen landskapsvernområde og Frekmyr naturreservat. Atnavassdraget er verna mot vasskraftutbygging. Skogen er underlagt vernskogbestemmelsene. I Grimsdalen LVO og Dovre NP har vi bruksrettar.

La oss som ei innleiing slå fast at Rondane NP, Dørålen LVO og andre naturvernområde ikkje er fysiske stadar. Dei er dokument med åtferdsreglar og forbod som er lagte på delar av områda som er i vårt grunneige. Grensene for kor desse reglane gjeld er nokså vilkårleg trekte gjennom Atndalen.

Naturvernområda er verna mot inngrep som vesentleg kan endre landskapets art og karakter. Neste formål er å ta vare på delar av leveområda for villreinen i Rondane. Desse formåla har vår fulle støtte. Men etter desse verneformåla følgjer ei lang rekke paragrafar som regulerer forhold som ikkje har noko som helst med verneformålet å gjere, som til dømes materialbruk ved vedlikehald av buer. Under forskriften følgjer så forvaltningsplan som med enda større detaljnivå regulerer åtferd som f.eks. pålegg om bruk av leiekjøryrar ved transport av saltstein til småfé på beite.

Grunneigarane i Elgevasslien

For vår del er store naturressursar båndlagde. Døme på dette er: vind- og vasskraft, bygging av turistmål, bustadar og hytter. Det er gjeve ei symbolsk erstatning for nokre av ulempene, men for ein stor del er ressursane kun inndrege til statens fordel. Dette er dokumentert i ein rettsak frå 2022 mot oss som resulterte i ein dom der staten slapp unna å betale erstatning. Staten har betalt noko for nokre av ulempene som er lagte på drifta av skogen i verna område, men vi må t.d. søke om dispensasjon til transport av skogsvirke når det ikkje er vinterføre. Dermed er vi utsett for saksbehandlarar sin vekslende vurdering.

Dispensasjonsadgang er ingen sikring mot tendensiøs saksbehandling eller for at søknaden blir innvilga. Ein ambisiøs saksbehandlar kan svært ofte ønskje å dra vernet lenger enn det er heimel for, under dekke av å «underbygge forskriftens intensjon». Dette har ein grunneigar i Atndalen nyleg vore utsett for i Atnsjømyrene naturreservat. Hogst som er tillate etter særleg paragraf i verneforskriften heilt sidan starten vert no ikkje tillate lengre som følgje av ny saksbehandlar hos statsforvaltaren.

Beite

Det ikkje restriksjonar på beite i dag, men staten har rett til å setje slike reglar. Utmarksbeite er naudsynt for artmangfaldet, nasjonal sjølvbergigingsevne og mange av dei kvalitetane som vernet er til for. Staten gjev tilskot for å halde husdyr på utmarksbeite. Det må ikkje leggjast hindringar i vegen for at beiting kan fortsette og heller ikkje skal det være hinder for at det skal kunne gjerast tiltak som fremjer beite i verneområda.

Husdyrbeite er århundrer lang kultur og matauk i utmarka. Mange stemmer hevdar at verneområda må bli jakt- og husdyrfrie reservat for friluftsliv og for dei store rovdyra. Skal verneområda framstå slik dei gjer må dette ikkje bli rådande syn i forvaltninga.

Motorisert ferdsel og utkjøring av saltstein

Ein kan søkje om dispensasjon for saltsteinkjøring, og det er så langt gjeve, men etter forvaltningsplanen (som ikkje er juridisk bindande) set forvaltninga vilkår om bruk av leigekøyrar. Transporten er løyst med leigekøyrar etter at vernet vart vedteke. Det er ein unødvendig kostnad på om lag 3000 kroner i året. Det er og ei ulempe at transporten må gå føre seg når leigekøyraren har tid. Denne praksisen har ikkje heimel i forskrifta. Ein transport som dette kan betre løysast med eigne skooterar.

Husa ved Elgevatnet er driftsbygningar og skogshusvære i landbruket. Dei er nytta m.a. ved hogst, tilsyn av beitedyr, fiske og fiskekultivering og annan nytting av eigedomane. Difor var det ikke naudsynt å søkje om den motoriserte transporten til husa eller i samband med landbruksdrift som dyretilsyn, skogsdrift og vedhogst m.m. før vernet kom. Motorisert transport ved hogst og vedhogst bør være tillete både

Grunneigarane i Elgevasslien

sumar og vinter, alternativt må ein kunne vente dispensasjon til slik transport i den mengda det vert søkt om.

Der det er forbod mot parkering langs Dørålsvegen eller Grimsdalsvegen må beitebrukarar kunne parkere ved tilsyn, sanking og ekstraordinære situasjonar både dag og natt. Dyr må ofte drivast over større distanse og då må bilen kunne stå att der det trengs. Vi støttar tiltak for å avgrense biltrafikken på Dørålsvegen og Grimsdalsvegen for turisme, men det må være skilje på turisme og bruks- og rettighetshavarar. Bruks- og rettighetshavarar i nærområda må kunne ferdast motorisert på vegane i same perioden som turistbedriftene.

Sættring og utmarksnæring

Utleige av hytte/bu/sæter er ikkje regulert i verneforskrifta, men motorisert transport i samband med utleige er regulert. Vi støttar dette.

Paragraf 5,2 i verneforskrifta lyder slik: *Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.*

Dette tyder at staten åpnar for kommersiell bruk (turistforeninger) av vår grunn, men om grunneigarane eller andre vil gå som turleiar med grupper må ein søkje dispensasjon for å gå på eigen grunn! Det må inn i forvaltningsplana at grunneigar eller verksemd dei driv kan rekne med dispensasjon til organisert ferdsel som skjer som del av stedbunden utmarksnæring og det må ikkje stillast krav til omsetting i verksemda. Ved avslag må ein kunne vente erstatning for tapt inntekt.

Tiltaket i forvaltningsplana på innføring av søknadsplikt for all organisert ferdsel er uklår i forhold til punkter i verneforskriften. Forvaltningsplana må være underordna verneforskriftenes bestemmelser, og ikkje motsett. Forvaltningsplana må og finne løysing på auka ferdsel fra utanlandske operatørar som hevdar at dei er «vener på tur» Allemannsretten var i utgangspunktet ein rett for dei som er busette i Norge. Den kan ikkje gjelde «alle i heile verda» Til det er Noreg for lite!

Det har ikkje vore sættring ved Veslsætre som ligg ved Elgevatnet på mange år. I 2025 er det nye eigarar av sæterhusa og om dei ynskjer utleige eller sættring må det ikkje leggjast hindringar i vegen for dette eller for gjenreising og vøling av hus. Det same gjeld den gamle garden i Storrusten nord for Elgevatnet.

Framtidige kultivering av jord til kulturbeite eller eng

Framtidige dyrkingsplanar må ein kunne vente at vert tillete i Dørålen LVO.

Uttak av lav og mose

Det var ikkje plukka lav til dyrefôr på mange år då vernesaka var kunngjort i 1995, men det har vore plukka til reinsfôring og kransar for sal. Lav er ein føressurs som

Grunneigarane i Elgevasslien

kan nyttast i tronge tider. I Elgevasslien dreier ressursane seg om kanskje 10-20 kvadratkilometer med vekslende lavdekke og det har vore køyrd til gards opp til 150 sledelass i året i følgje lokal historie. Ein meir relevant samanlikning i våre dagar er plukking og sal til kransar og dekorasjonar. Ein nettbutikk sel 100 gram turr kvitkrull til dekorasjon for kr. 70,-. Ein annan sel 40 gram for kr. 60,-. Det er om lag to tusen gram turr kvitkrull på ein kvadratmeter. På ein kvadratmeter vil det da stå kvitkrull for $70 \times 20 = 1400$ kroner. Det vil kunne haustast flekkvis og på nytt etter 15-20 år. Her er store tapte inntekter og faktisk stolne ressursar. Ein må kunne vente at uttak av lav og naudsynt transport vert tillete.

Jakt

La oss tru på at staten ikkje går inn med restriksjonar på jakta. Om staten går inn med restriksjonar eller forbod må det være grunnlag for erstatningssak. Så langt har den delen av Elgevasslien sitt jaktterreng som ligg i Rondane NP blitt mindre brukt enn før av di ein ikke kan hente ut elg motorisert der. Om vi trur at ein kan få dispensasjon kun til bruk av beltegåande elgtrekk i Rondane NP vil vi verte påført eit stort utlegg til dette. Erfaringa vår er at elgtrekk ikkje er meir skånsamt enn ein liten firehjulstrekt traktor eller ein ATV med fire- eller sekshjulstrekk.

Dørålen LVO legg og forbod på ein stor del av Elgevasslien sitt jaktterreng. Det kan nyttast motorisert transport til felt elg og hjort, men det er avgrensa til «under skoggrensa», kva nå det tyder. I Dørålen LVO vert det jakta etter både rein og elg. Under skoggrensa er det nokre åpne område av di det er turt og vindfullt så høgt over havet. Forvaltningsplana må slå fast at heile Dørålen LVO ligg under skoggrensa. Ein må kunne vente at det vert gjeve dispensasjon til motorisert ferdsel når grunneigarane treng det både i Dørålen LVO og Rondane NP.

Kalking og kultivering av Elgevatnet

Vatnet ligg i Dørålen LVO og bekkane ligg delvis i Rondane NP. Det er i utgangspunktet fiskelaust. Grunneigarane har sett ut aure og røye i vatnet fleire gongar gjennom minst 150 år. Røya gjekk ut i 1980-åra som følgje av forsuring. Elgevatnet ligg i Rondanedekket der berggrunn og lausmassar har svært liten bufferevne mot forsuring og sursjokk. Etter vår søknad fullkalka staten vatnet i 1996 og 1997. Kalkstein eller skjellsand i tilløpsbekk er den mest effektive og skånsame kalkingsmetoden og den held pH oppe i bekken slik at aureegga kan overleve sursjokk fra nedbør og myrvatn. Det er lite verdt å kalke vatnet om ein ikkje har rekruttering av fisk. Ein må kunne vente at det vert tillete kalking av Elgevatnet og bekkane, samt motorisert transport om tilstanden i vatnet krevjer det.

Ferdsel

Vi støttar kanalisering av ferdsel til kortare merka stier i utkantene av fjellområda framfor traséar som trenger djupt inn. Statens Vegvesen gjennom prosjektet Turistveg Rondane og firmaet Rondane rast og info as på Straumbu rasteplass har

Grunneigarane i Elgevasslien

etablert "Straumburunden". Nærturer som dette og ferdsel lenger inn i fjellet er svært ulikt og må ikkje blandas saman når ferdsel til fots skal teljast.

Statsforvaltaren i Innlandet har sett vilkår i samband med ny hengebru ved Straumbu som vil stenge denne gårunden store delar av året. Sjølv om Atnsjømyrene NR ikkje inngår i forvaltningsplana, bør nasjonalparkstyret samkjøre sine målsettingar med vernemyndigheten for Atnsjømyrene. Det er uheldig når Statsforvalteren i Innlandet innfører restriksjoner mot tiltak som forvaltningsplana egentlig legg opp til å fremje. Det viser og at forvaltninga av verneområda bør leggjast til same organ. Tiltaket med å stenge brua er ikkje til hinder for den uheldige masseferdselen som skjer om sumaren, men treffer lokalbefolkninga og rettighetshavarane sin tradisjonelle bruk til jakt, hogst, børsank m.m. Vi opplever at forvaltninga ønskjer å legge band på lokal bruk, men å opne for massetureismen i dette tilfellet. Det må kome auka fokus på dei innfallsportane til Rondane som har størst auke i menneskeleg ferdsel.

Stigar, løyper, sætervegar

På ei rekkje stigar som lenge har vore T-merka er denne merkinga nå fjerna. Vi støttar fjerning av T-merkinga. Sætervegen fra Dovreskogen til Dørålsætran er brukt sidan midten av 1700-tallet og er kulturminne nasjonalt og for slektene som har gått der. Brukaren i Søre Elgevasslien er nær etterkomar av dei. Når DNT har fjerna T-merkinga har dei samstundes sparka utover dei gamle vardene som markerer leia. Dette er svært uheldig. Beitedyr frå Elgevasshøa beitelag brukar Verkilsdalen, Rondvatnet, Bergedalen, Vidjedalen og heimover mot Elgevasslien. Ofte er det lite lokalkjente folk med i tilsyn og sanking. Under tilsyn og sanking er stigane i bruk. At det står steinmerker langs dei er naudsynt av kulturhistoriske årsaker og som sikring i dårleg vær. Stigar og driftevegar må kunne merkast med stein i alle verneområda. For Elgevasslien gjeld dette særskilt stigane frå gardane mot Høgronden og Neverbudalen, sætervegen fra gardane til Veslsætre og Storrusten, buone ved Elgevatnet, stigen frå Stadsbuøyen til Dørålsætran og driftevegen fra Dovreskogen til Dørålsætran.

Grunneigarane i Elgevasslien.

Solveig og Ingar Elgevasslien (s)

Bjørnar og Siw Åse Elgvasslien (s)

Samandrag:

1	Det er svært uheldig at planforslaget ikkje er lagt ut som eit samla dokument, men som ei lang rekkje lenker som er vanskeleg tilgjengeleg
2	Stort behov for heil forvaltning av naturvernområda i Rondane og samordning av forvaltninga av ulike verneområder under ett organ
3	Rondane NP og Dørålen LVO ikkje er fysiske stader, men samlingar av forbods- og atferdsreglar
4	Forvaltninga reduserer bolyst
5	Store naturressursar båndlagde og framtidige inntekter er inndrege
6	Dispensasjonsadgang er ingen sikring mot tendensiøs saksbehandling eller at søknadar vert innvilga
7	Det må ikkje leggjast hindringar i vegen for at beiting kan fortsette og heller ikkje for at det skal kunne gjerast tiltak som fremjer beite i verneområda
8	Transport av saltstein o.a. må kunne løysast med eigne skooterar
9	Bruks- og rettighetshavarar må kunne ferdast motorisert på vegane i same perioden som turistbedriftene og parkere bil langs veg der det er naudsynt, og så lenge det er naudsynt
10	Allemannsretter kan ikkje gjelde «alle i heile verda» Til det er Noreg for lite!
11	Dyrking, gjenopptak av sætring eller utleige, restaurering og gjenoppbygging av hus må være tillate
12	Ein må kunne vente at uttak av lav og naudsynt transport vert tillete
13	Ein må kunne vente at det vert gjeve dispensasjon til motorisert ferdsel når grunneigarane treng det både i Dørålen LVO og Rondane NP.
14	Forvaltningsplana må slå fast at heile Dørålen LVO ligg under skoggrensa.
15	Ein må kunne vente at det vert tillate kalking av Elgevatnet og bekkane, samt naudsynt motorisert transport
16	Verneområda bør ikkje «seljast» som turistmål slik det vert gjort i dag
17	Tiltak i <i>Forvaltningsplan for verneområda</i> og <i>Tiltaksplan for villrein</i> må være basert på kunnskap og fakta. Effekten av tiltaka må evaluerast og etterprøvast
18	Dialogen med grunneigarar må bli betre og den må være gjensidig
19	Følgjene av verneplan, forvaltningsplan og tiltaksplaner for grunneigarar og rettighetshavarar er ikkje godt nok utreda. Det må inn lokalkunnskap lokalkjennskap i prosessane
20	Stigar og driftevegar må kunne merkast med stein
21	Før Nasjonalparkstyret skal handsame administrasjonen sitt utkast til forvaltningsplan bør Rådgivende utvalg få gi sine råd i møte med nasjonalparkstyret!